

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Σ υ ν α ξ ά ρ ι

2 ΙΟΥΝΙΟΥ

✠ Τῇ Β΄ τοῦ αὐτοῦ μηνός, μνήμη τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Προσκυνητοῦ (il Pellegrino), ἡ «Κύριε, ἐλέησον», τοῦ ἐν Τράνι τῆς Ἀπουλίας. Ἡ μνήμη του ἀναγράφεται στό *Acta Sanctorum, Iunii*, τόμος I, Venezia 1738, σελ. 235-260.

Ὁ Ἅγιος αὐτός, ὁ «διά Χριστόν σαλός», γεννήθηκε γύρω στά 1075 στό Στεῖρι τῆς Βοιωτίας, ἀπό φτωχοῦς κτηνοτρόφους γονεῖς. Ἀπό μικρός, βόσκοντας τὰ πρόβατα τῆς οἰκογένειάς του, ἀγάπησε τήν ἡσυχία καί τήν ἀδιάλειπτη προσευχή, ἐπικαλούμενος συνεχῶς τόν Θεό μέ τήν προσευχή «Κύριε, ἐλέησον» καί φτάνοντας ἔτσι σέ ὑψηλά μέτρα θεωρίας τῶν οὐρανίων πραγμάτων. Ὅλοι οἱ συγχωριανοί του τόν θεωροῦσαν σαλεμένο καί παράφρονα καί τόν περιγελοῦσαν. Ἡ μητέρα του ἀπελπισμένη ἀπό τή συμπεριφορά του, τόν ἔδιωξε ἀπό τό σπίτι σέ ἡλικία μόλις δώδεκα ἐτῶν, καί ὁ

Ὁ Ἅγιος Νικόλαος, ὁ Προσκυνητής. (Ἔργο τοῦ συγγραφέως στό Ἡσυχαστήριο τῆς Ὑπαπαντῆς, στή Σικελία).

Άγιος βρήκε καταφύγιο σέ μία σπηλιά, διώχοντας μέ τήν επίκληση τοῦ Χριστοῦ τήν ἀρκούδα πού κατοικοῦσε πρίν ἐκεῖ. Ὁ νεαρός Νικόλαος περνοῦσε πλέον τίς ἡμέρες του τρεφόμενος μέ ἄγρια χόρτα καί προσευχόμενος ἀδιαλείπτως, μέ τά χέρια ὑψωμένα, φωνάζοντας «Κύριε, ἐλέησον». Κάποια ἡμέρα, τοῦ ἐμφανίστηκε ἕνας σεβάσμιος γέροντας, γυμνός καί καλυμμένος μόνο μέ τά κατάλευκα μαλλιά καί γένια του, δίνοντάς του πολλές πνευματικές συμβουλές καί ὁδηγίες.

Ἡ μητέρα του, προσπαθώντας νά τόν σωφρονίσει καί θεωρώντας ὅτι ἴσως εἶναι δαιμονισμένος, τόν ὁδήγησε στή γειτονική Μονή τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ, ὅπου ὁ Νικόλαος συνέχισε τή δύσκολη ἄσκηση τῆς «διά Χριστόν σαλότητος», ὑπομένοντας μέ καρτερικότητα τή σκληρή καί βάνουση συμπεριφορά τῶν μοναχῶν. Πολλές φορές τόν ἀλυσόδεταν καί τόν κλείδωναν στόν πύργο τῆς μονῆς, ὅμως ὁ Ἅγιος, ἐλευθερωμένος θαυματουργικά, βρισκόταν μπροστά στόν ναό ἢ ἐπάνω στόν τροῦλο, φωνάζοντας πάντοτε «Κύριε, ἐλέησον». Ἀπελπισμένοι οἱ μοναχοί, μία μέρα τόν πέταξαν στή θάλασσα, ὅμως ἕνα δελφίني τόν μετέφερε στήν ξηρά σῶο καί ἀβλαβῆ.

Περί τό ἔτος 1092 ἀναχωρεῖ ἀπό τή Ναύπακτο, ἐπιβιβαζόμενος σέ ἕνα καράβι. Καί ἐδῶ, ὅμως, δέν σταμάτησαν τά προβλήματα γιά τόν νεαρό Νικόλαο. Ἐπειδή συνεχῶς φώναζε «Κύριε, ἐλέησον», οἱ ναυτικοί ἐξοργισμένοι τόν ἔριξαν

Ὁ Ἅγιος Νικόλαος, ὁ Προσκυνητής. Παλαιά εἰκόνα τοῦ ἀγίου, στό Τράνι τῆς Ἀπουλίας.

στή θάλασσα, ὅμως μέ θαυμαστό τρόπο διασώζεται ἀπό μιᾶ «οὐράνια Κυρία» καί μεταφέρεται στήν Ὑδροῦντα (σημερινό Otranto) τοῦ Σαλέντο, στήν Κάτω Ἰταλία. Ἐκεῖ, συνεχίζει τήν παράξενη βιωτή του. Κρατώντας ἕναν σταυρό, γύριζε ὅλη τήν ἡμέρα φωνάζοντας «Κύριε, ἐλέησον» καί «Μετανοεῖτε», ἀκολουθούμενος ἀπό πολλά παιδιά πού διασκέδαζαν μαζί του, ἐπαναλαμβάνοντας καί αὐτά «Κύριε, ἐλέησον». Οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου, πού ἤδη ἀπό τό 1073 εἶχαν κατακτηθεῖ ἀπό τούς Λατίνους Νορμανδούς, αἰσθανόμενοι τήν ἀγιότητα τοῦ Νικολάου, καταφεύγουν κοντά του μέ τά ἐξῆς λόγια: «Ἐέρουμε, πατέρα, πώς, ὅ,τι ζητήσεις ἀπό τόν Κύριο, ἀμέσως θά τό λάβεις. Γι' αὐτό, λυπήσου μας, μεσολάβησε γιά ἐμᾶς στόν Κύριο, ὥστε μέ τίς προσευχές σου νά ἀπελευθερωθοῦμε ἀπό τή συνεχῆ σκλαβιά τῶν βαρβάρων καί οἱ συγγενεῖς μας πού παραμένουν αἰχμάλωτοι, νά ἐδερ-γετηθοῦν ἀπό ἐσένα καί νά ἀποκτήσουν τήν ἐλευθερία τους».

Στό Λέτσε, ὅπου βρέθηκε συνεχίζοντας τήν ἐν Χριστῷ ἀποδημία του, ὁ ἐπίσκοπος Θεόδωρος, θυμωμένος ἐπειδή τόν ζύπνησε, ἐπικαλούμενος συνεχῶς μέ δυνατή φωνή τό «Κύριε, ἐλέησον», ἔβαλε νά τόν μαστιγώσουν. Ὁ Ἅγιος συνέχισε τήν περιοδεία του, ἐπιτελώνοντας πολλά θαύματα καί ἐλευθερώνοντας ἀνθρώπους ἀπό τήν ἐπιρροή τῶν δαιμόνων, ἀλλά καί ὑπομένοντας πολλά παθήματα, κακομεταχειρίσεις καί χλευασμούς ἀπό τούς ἀνθρώπους πού δέν κατανοοῦσαν τή συμπεριφορά του. Ἐφτασε μέχρι τόν Τάραντα, ὅπου καί ἐκεῖ τόν περίμεναν τά δεσμά καί ἡ ἀνελέητη μαστίγωση ἀπό τόν Λατῖνο ἐπίσκοπο Alberto. Φεύγει γεμᾶτος πληγές ἀπό τόν Τάραντα, καί στίς 20 Μαΐ-

Παλαιά τοιχογραφία τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Προσκυνητοῦ, στό Σαλέντο τῆς Κάτω Ἰταλίας.

ου τοῦ 1094, μπαίνει στήν πόλη τῶν Τρανῶν¹, ψάλλοντας ὕμνους καί φωνάζοντας «Κύριε, ἐλέησον» καί «Μετανοεῖτε». Καί ἐδῶ μαζεύονται γύρω του παιδιά, στά ὁποῖα χαρίζοντας κεράσια καί ἄλλα φρουτά, διδάσκει νά προσεύχονται συνεχῶς μέ τό «Κύριε, ἐλέησον». Ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως πού ὀνομαζόταν Βυζάντιος, ἔμαθε γιά τόν Ἑλληνα αὐτόν Ἅγιο καί τόν κάλεσε νά τόν ρωτήσῃ τόν λόγο γιά τόν ὁποῖο συμπεριφερόταν μέ αὐτόν τόν τρόπο. Ἐκεῖνος τότε τοῦ ἀπάντησε: *«Κύριε, σύ πού τόν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου τόσο καλά γνωρίζεις καί μέ κανένα τρόπο ἀπό ἐσένα τίποτε κρυφό δέ μένει, ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός προέτρεψε μιλώντας στούς μαθητές του καί λέγοντας «Ὅποιος θέλει νά ἀκολουθήσει πίσω μου, ἄς ἀπαρνηθεῖ τόν ἑαυτό του κι ἄς σηκώσῃ τόν Σταυρό του καί ἄς μέ ἀκολουθήσῃ» (Μαρκ. 8, 34). Στούς ἴδιους τούς μαθητές πάλι εἶχε πεῖ ὅτι «Ἄν δέν ἀλλάξετε καί δέ γίνετε σάν τά παιδιά, δέν θά μπεῖτε στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν» (Ματθ. 18, 4). Ἀφοῦ λοιπόν κατανόησα τούς λόγους, δέν ντράπηκα νά σηκώσω καί μέσα μου καί μέ τά χέρια μου, τό μέγιστο σύμβολο τοῦ Σταυροῦ καί νά πορευθῶ σάν παιδί, μή ἀποκρούοντας τήν εἰρωνεία τῶν ἀνθρώπων».*

Ὁ ἐπίσκοπος, θαυμάζοντας τήν ἀπλότητα καί τήν εὐλάβειά του καί ἀναγνωρίζοντας ὅτι πρόκειται γιά φωτισμένο ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐπέτρεψε νά μείνῃ στήν πόλη. Στίς 23 Μαΐου, ὁ Ἅγιος ἀσθενεῖ, μετά τίς πολλές κακουχίες πού ὑπέστη, καί φιλοξενεῖται στό σπίτι κάποιου Σαβίνου, ὅπου, λίγες μέρες ἀργότερα, στίς 2 Ἰουνίου τοῦ 1094, παραδίδει τήν ψυχή του στόν Κύριο, καλυμμένος ἀπό ἓνα «ἀπερίγραπτο καί ἀνεκδιήγητο οὐράνιο φῶς», σέ ἡλικία μόλις 18-19 ἐτῶν.

Πλήθος κόσμου ἀρχίζει ἔκτοτε νά προσεύχεται στόν τάφο του, στήν ἐκκλησία S. Maria de Russis, ὁ ὁποῖος ἐπιτελοῦσε πολλά θαύματα. Τό 1098, συντάχθηκε ὁ Βίος του ἀπό κάποιον Adelferio, σύμφωνα μέ τίς μαρτυρίες τοῦ Ἑλληνα μοναχοῦ Βαρθολομαίου, πού τόν συνόδευε

1. Παραλιακή πόλη τῆς Ἀπουλίας, λίγο βορειότερα ἀπό τό Bari, πού σήμερα ὀνομάζεται Trani.

στὶς περιοδεῖες τοῦ καί, τὸ 1099, ὁ ἐπίσκοπος Βυζάντιος τὸν κατατάσσει μεταξύ τῶν ἁγίων. Τὸ ἱερό του σκῆνωμα βρίσκεται μέχρι σήμερα στὴν κρύπτη τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τοῦ Τράνι, τοῦ ὁποῖου εἶναι καὶ ὁ πολιοῦχος Ἅγιος.

Ἀπολυτίκιον, Ἦχος πλ. δ΄.

Ἐν σοί, Πάτερ, ἀκριβῶς διεσώθη τὸ κατ' εἰκόνα· λαβὼν γὰρ τὸν σταυρόν, ἠκολούθησας τῷ Χριστῷ, καὶ πράττων ἐδίδασκες, ὑπερορᾶν μὲν σαρκός, παρέρχεται γάρ, ἐπιμελεῖσθαι δὲ ψυχῆς, πράγματος ἀθανάτου· διὸ καὶ μετὰ Ἀγγέλων συναγάλλεται, Ὅσιε Νικόλαε, τὸ πνεῦμα σου.